

УДК 027.7:745.5.001.13

О. О. Скаченко,

завідуюча сектору методичної роботи Наукової бібліотеки
Київського національного університету культури і мистецтв
вул. Є. Коновальця, 36, м. Київ, 01133, Україна
тел.: 067 595 50 63
e-mail: skachenko.nana@ukr.net

**ІННОВАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ ПРОЕКТ «СКАРБИ НАЦІЇ»
ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ У НАУКОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ КНУКІМ**

У статті висвітлюється мета, завдання, напрямки авторського інноваційно-освітнього проекту «Скарби нації», що реалізується у Науковій бібліотеці Київського національного університету культури і мистецтв. Метою проекту є популяризація елементів нематеріальної культурної спадщини України серед студентства університету та створення інформаційно-бібліографічного ресурсу для науковців. Описані передумови, що ініціювали розробку проекту, цільові групи користувачів, перші досягнуті результати.

Ключові слова: освітні інновації, КНУКіМ, проектна діяльність, нематеріальна культурна спадщина, наукова бібліотека.

Вступ. Процеси зміни культурних пріоритетів в Україні супроводжуються пробудженням національної самосвідомості та духовного відродження. Наша країна прагне зберегти свою культурну спадщину, національні традиції, посісти належне місце у сучасному європейському культурному просторі.

Кожен регіон України має автентичні особливості та культурні традиції. Дослідження нематеріальної культурної спадщини України (НКСУ) є актуальним у сучасних умовах і вимагає уваги науковців, майстрів народного мистецтва, бібліотек як інформаційних центрів. У наш час над даною проблематикою працюють науковці Українського центру культурних досліджень Міністерства культури України, Центру пам'яткознавства НАНУ та УТОPIK, Центру Української культури та мистецтва. Окремі питання охорони культурної спадщини досліджують Г. О. Андрес, В. О. Василенко, Ю. М. Ключко, Н. В. Терес, Л. О. Троєльнікова та ін. Аналіз публікацій та вивчення досвіду роботи бібліотек вищих навчальних закладів (ВНЗ) України показує, що дану тему наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв розвиває першою.

Основна частина. Реформа системи освіти визначає нову стратегію розвитку бібліотек ВНЗ. Досліджуючи діяльність бібліотек як комунікаційних центрів розвитку особистості А. Л. Кухаренко наголошує, що «специфіка напрямів розвитку бібліотеки ВНЗ полягає в інноваційності її діяльності, тобто здатності відповідати вимогам інформаційного суспільства» [5, с. 150]. Її думку поділяє

В. Жукова, зазначаючи: «феномен бібліотеки полягає в її здатності впливати на сучасну суспільну культуру, зберігаючи у своїх фондах соціальну пам'ять людства та відображаючи соціально значущі ознаки культурної реальності» [2, с. 206].

Доктор культурології О. М. Гончарова акцентує на те, що: «українська нематеріальна спадщина є унікальним культурним явищем, вагомою складовою світової культури, визначальним чинником формування позитивного іміджу держави, зростанням її туристичної та інвестиційної привабливості. Збереження культурної спадщини впливає на формування менталітету нації, стверджує спадкоємність одвічних цінностей і традицій, формує базу для сталого розвитку суспільства» [1].

Місія бібліотеки як інформаційного, освітнього і культурного центру університету спонукає до створення нових продуктів, сервісів і послуг. У зв'язку з цим, наукова бібліотека КНУКіМ розвиває інноваційні та освітні проекти, які є складовими компонентами системи збереження культурної та мистецької спадщини України.

15 квітня 2014 р. бібліотека презентувала для студентів університету і науковців України інноваційно-освітній проект «Скарби нації» [12]. Автор ідеї проекту – Олена Скаченко, завідувач сектору методичної роботи бібліотеки.

Передумови, що ініціювали розробку проекту:

- актуальність та новизна теми дослідження нематеріальної культурної спадщини України;
- можливість реалізації проекту в освітньо-комунікаційному просторі університету, одному з найбільших центрів підготовки фахівців культури і мистецтва в Україні;
- потенційна широка цільова аудиторія, а саме викладачі та студенти кафедр, що у своїй професійній діяльності потребують знань з цієї тематики (кафедри історії України і музеєзнавства, культурології, міжнародного туризму, народно-художньої творчості і фольклору);
- розуміння місії бібліотеки як провідного елемента у системі опанування, збереження, трансляції та розвитку українських традицій і культурних цінностей;
- прагнення допомогти користувачам у виборі пріоритетності їхніх ціннісних культурних та життєвих орієнтацій.

Мета проекту – дослідження і популяризація елементів НКСУ, що є унікальними культурними та мистецькими маркерами української держави [13, 4]. У процесі реалізації проекту передбачено формування інформаційно-бібліографічного ресурсу (ІБР) «Нематеріальна культурна спадщина України».

Україна приєдналася до «Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО», що передбачає підвищення рівня знань, а також міжнародне співробітництво задля забезпечення поваги до цього надбання у 2008 році. Ст. 2 Конвенції пояснює, що нематеріальна культурна спадщина (НКС) – це звичаї, форми представлення і вираження, знання і навички, а та-

кож – пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти і культурні простори, визнані співтовариствами в якості частини їх культурної спадщини [4]. Іншими словами – це культурно-духовні особливості, які вирізняють один етнос від іншого, формуючи його національну ідею. Відповідно до завдань Конвенції, кожна держава «повинна бути зацікавлена не тільки у збереженні елементів (елемент НКС – прояв нематеріальної культури), що формують її самобутність, а й у збереженні, передачі, обміні, підвищенні обізнаності та поширенні інформації про них серед світового співтовариства» [11].

До національного переліку елементів НКС, затвердженого наказом Міністерства культури України, включено 5 елементів [7]:

1) *Петриківський розпис* – українське декоративно-орнаментальне малярство XIX-XXI ст.;

2) *Косівська мальована кераміка* як традиційне ремесло Карпатського регіону XVI-XXI ст.;

3) *Опішнянська кераміка* – техніка виготовлення розпису;

4) *Козацькі пісні Дніпропетровщини* – презентують унікальність та історичну значущість козацьких пісень Дніпропетровщини;

5) *Кролевецькі ткани рушники* – використання традиційної техніки перебору з ремізно-човниковим ткацтвом, поєднання червоно-білих кольорів, орнамента.

У 2014 році розглядалося питання про включення до національного переліку НКС елемента «Хлібна культура і традиції». Наприкінці 2015 р. анонсувалися наміри доповнити його трьома елементами: «Решетилівські вишивки й килимарство – скарби Полтавщини»; «Традиційний кримськотатарський орнамент: роль орнаменту в культурних традиціях народу»; «Караїмська кухня: синтетичне мистецтво довжиною в століття» [14].

Актуальність і новизна даної проблематики зумовили постановку наступних завдань проекту «Скарби нації»:

- популяризація елементів НКСУ шляхом проведення зустрічей з майстрами, виставок-презентацій, видання інформаційних матеріалів;
- виховання патріотизму, зацікавленості у вивченні та збереженні української культурної спадщини;
- підвищення культурної самоосвіти студентства;
- відкриття у науковій бібліотеці КНУКіМ Галереї мистецтв «Скарби Нації», де експонуватимуться вироби майстрів петриківського розпису, косівської та опішнянської кераміки тощо.

Проект розрахований на 5 років. У даний час він реалізовується за трьома напрямками:

- інформаційному (видання науково-популярних видань та інформаційних матеріалів);
- бібліографічному (формування інформаційно-бібліографічного ресурсу);
- творчому (проведення майстер-класів, виставок-презентацій) [12].

Над проектом працює 5 співробітників трьох відділів: науково-методичного, інформаційно-бібліографічного та автоматизації бібліотечних процесів. Розвиваючи інформаційний напрям проекту співробітники сектору методичної роботи здійснюють підготовку довідкових та науково-популярних видань для студентів. Так у 2014 р. видана пам'ятка «Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні», яка розповідає про українську історико-культурну, природну та нематеріальну спадщину, що перебуває під охороною ЮНЕСКО [13, 4]. У 2015 р. пам'ятка перекладена англійською мовою і представлена на сайті бібліотеки. Це розширило мовну аудиторію проекту та сприяє популяризації культурної спадщини України серед зарубіжної спільноти.

Крім того, для студентів підготовлене і представлене на сайті науково-популярне видання «Петриківка – мальовничий дивосвіт» [8]. Видання розповідає про Петриківський розпис – перший український об'єкт декоративно-прикладного мистецтва, внесений до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО.

На стадії редагування знаходиться наукове видання «Косівська мальована кераміка як феномен українського гончарства», метою якого є поширення інформації та популяризація знань про майоліку Гуцульщини.

У п'яти розділах видання міститься інформація про історію розвитку гончарства у Косові; особливості процесу творення та відмінності технології косівської кераміки від виробів інших гончарних осередків України; висвітлюється спадщина провідних народних майстрів, чия творчість являє собою ілюстрацію формування косівської школи мальованої кераміки; розкриваються особливості сюжетних мотивів місцевого гончарства. Окремий розділ присвячено мистецтву виготовлення кахлів для гуцульської печі. Співавтором книги є сучасна майстриня, кандидат мистецтвознавства, доцент Косівського інституту прикладного-декоративного мистецтва ЛНАМ М. М. Гринюк.

Розвиток інформаційних технологій, їх застосування у бібліотечній діяльності, важливість теми популяризації НКСУ серед культурної та наукової спільноти України зумовили актуалізацію проекту бібліографічного напрямку. Так, з жовтня 2015 р. на сайті бібліотеки розпочато формування інформаційно-бібліографічного ресурсу «Нематеріальна культурна спадщина України». Структура ІБР відповідає національному переліку елементів НКС і складається з окремих інформаційних ресурсів, кожен з яких виділений в окремі вкладки: «Петриківський розпис», «Косівська мальована кераміка», «Козацькі пісні Дніпропетровщини», «Опішнянська кераміка», «Кролевецькі ткани рушники» [3]. Передбачається, що всі складові частини матимуть ідентичну організаційну структуру, що складатиметься із чотирьох розділів:

1. Довідкова інформація про історію, особливості та унікальність елементу.
2. Сучасні носії елементу (включає короткі довідки про творчість сучасних майстрів).

3. Бібліографія наукових видань про елемент та каталоги/альбоми робіт майстрів.

4. Бібліографія статей про елемент у наукових і періодичних виданнях.

Станом на лютий 2016 р. завершено наповнення першої структурної частини ІБР – «Петриківський розпис». Так, зібрані й оприлюднені на сайті біографічні довідки про творчість 21 сучасного майстра. Текстова частина ілюструється фотоматеріалами (обов'язкова умова – роботи останніх років).

Третій і четвертий розділи ресурсу містять бібліографічні описи 324 джерел інформації, що розповідають про мистецтво Петриківки. Так, виявлено 1 дисертаційне дослідження з даної проблематики; 26 наукових, навчальних, методичних видань; 32 альбоми/каталоги робіт майстрів. Серед 265 статей про петриківський розпис виділено 76 публікацій загального характеру, 166 – матеріали, що висвітлюють творчість окремої персоналії (всього систематизована бібліографія про 36 художників), та 23 статті веббіографії.

Триває формування і наповнення інформаційними матеріалами ресурсів «Косівська мальована кераміка», «Козацькі пісні Дніпропетровщини» та «Кролевецькі ткани рушники». Зібрано інформацію про творчість 25 сучасних гончарів Косова (у співпраці із М. М. Гринюк), підготовлені довідки про стан і проблеми охорони пісень Дніпропетровщини (у співпраці з головою Всеукраїнської асоціації молодих дослідників фольклору І. Б. Фетисовим) та семантику кролевецьких рушників (у співпраці з доцентом кафедри міжнародного туризму КНУКІМ А. М. Гаврилук). Всі матеріали будуть доступні для читання у вкладках українською та англійською мовами.

Бібліографічний опис зібраних джерел здійснюється згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 3582:2013 «Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги і правила». Всього опрацьовано 188 джерел про косівську кераміку та 104 джерела про кролевецькі рушники.

2015 рік став багатим на культурно-просвітницькі, науково-пізнавальні, виховні заходи, що реалізувалися у рамках проекту «Скарби нації». Найбільш продуктивна співпраця відбувалася зі студентами і викладачами кафедр музеєзнавства і пам'яткознавства та міжнародного туризму.

Так, у межах навчальної дисципліни «Вступ до фаху» відбулося практичне заняття для першокурсників кафедри музеєзнавства та пам'яткознавства. Під час заходу демонструвалися перші експонати «Галереї мистецтв», що познайомили студентів із виробами сучасних майстрів косівської мальованої кераміки: Марії Гринюк, Іванни Ділети-Козак, Валентини Джуранюк, Михайла Сусака, Уляни Шкром'юк.

У вступному слові перед початком заняття кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музеєзнавства та пам'яткознавства Ю. М. Ключко зазначила, що «проект «Скарби нації» має важливе значення для підвищення рівня фахової

підготовки студентів спеціальності «Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури», сприяє вихованню патріотизму, підвищенні культурної самоосвіти молоді. Науково-популярні та інформаційні видання, підготовлені співробітниками бібліотеки для проекту, активно затребувані студентами у процесі підготовки до занять з навчальних дисциплін «Охорона і використання пам'яток історії та культури», «Пам'яtkознавство», «Законодавство у сфері музейної та пам'яtkоохоронної діяльності» [10].

Розвиваючись у 2014-2015 рр. «проект допоміг розширити діапазон практичної складової ознайомлення з етнотуристичними ресурсами України та став складовим освітнім компонентом до викладання авторської навчальної дисципліни «Український етнічний туризм» (розробник курсу – А. М. Гаврилюк, кандидат наук з державного управління) [9].

Так, упродовж жовтня 2015 р. для студентів 1-2 курсів напряму підготовки «Туризм» у рамках проекту проведено три заходи: бінарна лекція на тему «Народні промисли в Україні та унікальні осередки їх поширення і популяризації»; відвідання виставки «Символи косівської кераміки» у Національному історико-культурному заповіднику «Кисво-Печерська лавра»; зустріч із автентичним носієм етнічної української культури Михайлом Сусаком, народним майстром-гончарем із Косова.

У рамках лекції відбулася мультимедійна презентація єдиного українського елементу «Петриківський розпис – українське декоративно-орнаментальне малярство XIX-XXI ст.», включеного до Списку нематеріальної культурної спадщини людства та елементів, включених до національного переліку НКС. Найголовніша складова лекції була присвячена формуванню у студентів знань про туристичні регіони поширення представлених народних промислів і традицій, можливості їхнього відвідання туристами під час сучасних подієвих заходів, якими є фестивалі, ярмарки, етнографічні експедиції [9].

Висновки. Наукова бібліотека КНУКіМ систематично працює над реалізацією Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, запроваджує та втілює в життя інноваційні проекти, проводить освітньо-просвітницькі заходи, майстер-класи.

Реалізуючи інноваційно-освітній проект «Скарби нації» Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв:

- створює інформаційну та джерельну базу дослідження нематеріальної культурної спадщини України;
- пропонує платформу для обговорення та вивчення даної тематики серед наукової спільноти;
- сприяє розвитку інформаційної культури особистості майбутніх фахівців культурно-мистецької сфери;
- безпосередньо впливає на формування нового мислення і погляду на нематеріальні культурні об'єкти, які є унікальними маркерами, що здатні на високому рівні популяризувати Україну та українське мистецтво у світі.

Список використаних джерел

1. «Скарби нації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://knukim.edu.ua/novunu/skarbi-natsiyi-2/> (дата звернення 01.02.16). – Назва з екрана.
2. Жукова В. П. Бібліотечний соціальний інститут у контексті бібліотекознавчих досліджень [Текст] / В. П. Жукова // Вісник Харків. держ. академії культури : зб. наук. пр. – 2013. – Вип. 41. – С. 205-211.
3. Інформаційно-бібліографічний ресурс «Нематеріальна культурна спадщина України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.knukim.edu.ua/proekti-biblioteki/proekt-skarbi-nacii/> (дата звернення 01.02.16). – Назва з екрана.
4. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_d69 (дата звернення 01.02.16). – Назва з екрана.
5. Кухаренко А. Л. Бібліотека ВНЗ як соціально-комунікаційний центр творчого розвитку і самореалізації особистості [Текст] / А. Л. Кухаренко // Вісник Харків. держ. академії культури : зб. наук. пр. – 2014. – Вип. 43. – С. 150-157.
6. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні : пам'ятка [Текст] / М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Наук. б-ка ; уклад. О. О. Скаченко, наук. ред. Ю. М. Ключко. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2014. – 71 с. : іл.
7. Перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uckd.org/index.php?option=com_content&view=article&id=24%3Aperelik-elementiv-spadchini-statya&catid=20%3Anematernalna-kult-spadcina-menu&Itemid=46&lang=uk (дата звернення 01.02.16). – Назва з екрана.
8. Петриківка: мальовничий дивосвіт [Текст] / уклад. О. О. Скаченко ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Наук. б-ка. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2015. – 73 с. : іл.
9. Покажемо світу різнобарвну Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.knukim.edu.ua/rokazhemo-svitu-riznobarvnu-ukrainu/> (дата звернення 01.02.16). – Назва з екрана.
10. Практикум як підручтя професійного успіху [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.knukim.edu.ua/praktikum-yak-pidgruntya-profesijnogo/> (дата звернення 01.02.16). – Назва з екрана.
11. Реєстр національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uckd.org/index.php?option=com_content&view=article&id=25%3Arees-tr-statya&catid=20%3Anematernalna-kult-spadcina-menu&Itemid=46&lang=uk (дата звернення 01.02.16). – Назва з екрана.
12. Скарби нації : інноваційно-освітній проект [Електронний ресурс] / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Наук. б-ка ; авт.-уклад. О. О. Скаченко. – Київ, 2015. – 24 слайди. – Режим доступу: <http://lib.knukim.edu.ua/wp-content/uploads/SKARBI-NACIYI.pdf> (дата звернення 01.02.2016). – Назва з екрана.
13. Скаченко О. «Скарби нації» [Текст] / О. Скаченко // Культура і життя. – 2014. – № 17. – С. 4.
14. Україна готується поповнити спадщину ЮНЕСКО трьома проектами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-iac/1877526-ukraina-gotue-tsya-porovnit-spashchinu-yunesko-troma-proektami_2088188.html (дата звернення 01.02.16). – Назва з екрана.

Надійшла 16.02.2016 р.

Е. А. Скаченко,

заведующая сектором методической работы Научной библиотеки

Киевского национального университета культуры и искусств

ул. Е. Коновальца, 36, г. Киев, 01133, Украина

тел.: 067 595 50 63

e-mail: skachenko.nana@ukr.net

ИННОВАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЕКТ «СОКРОВИЩА НАЦИИ» И ЕГО РЕАЛИЗАЦИЯ В НАУЧНОЙ БИБЛИОТЕКЕ КНУКИИ

Аннотация

В статье освещается цель, задачи, направления авторского инновационно-образовательного проекта «Сокровища нации», который реализуется в Науч-

ной библиотеке университета культуры и искусств. Целью проекта является популяризация элементов нематериального культурного наследия Украины среди студенчества университета и создание информационно-библиографического ресурса для ученых. Описаны факторы, которые инициировали разработку проекта, целевые группы пользователей, первые достигнутые результаты.

Ключевые слова: образовательные инновации, КНУКиИ, проектная деятельность, нематериальное культурное наследие, научная библиотека.

O. O. Skachenko,

Head of the Sector of methodical work
Scientific Library of the
Kyiv National University of Culture and Arts
36, Ye. Konovaltsia, Kyiv, 01133, Ukraine
Tel.: 067 595 50 63
e-mail: skachenko.nana@ukr.net

**«THE TREASURE OF NATION» INNOVATIVE AND
EDUCATIONAL PROJECT AND IT'S IMPLEMENTATION IN THE
KNUKIM SCIENTIFIC LIBRARY**

Summary

The article deals with the purpose, tasks, directions of «The treasure of nation» author's innovative and educational project, which is implemented in the Kyiv National University of Culture and Arts Scientific Library. The project purpose is the popularization of Ukrainian intangible cultural heritage elements among the university students and creation of information and bibliographic resource for scholars. The prerequisites, which initiated the project development, users' target groups, first achieved results are described.

Keywords: educational innovations, KNUKiM, project activity, intangible cultural heritage, scientific library

References

- [1] «Skarby natsii» [«The treasure of nation»]. Available at: <http://knukim.edu.ua/novunu/skarbi-natsiyi-2/> (accessed 01.02.16).
- [2] Zhukova V. P. Bibliotechnyi sotsialnyi instytut u konteksti bibliotekoznavchych doslidzhen [Library social institution in the context of library science researches]. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 2013, vol. 41, pp. 205-211.
- [3] *Informatsiino-bibliohrafichniy resurs «Nematerialna kulturna spadshchyna Ukrainy»* [«Intangible cultural heritage of Ukraine» information and bibliographic resource]. Available at: <http://lib.knukim.edu.ua/proekti-biblioteki/proekt-skarbi-nacii/> (accessed 01.02.16).
- [4] *Konventsiiia pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny YuNESKO* [Convention on the safeguarding of YUNESKO intangible cultural heritage]. Available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_d69 (accessed 01.02.16).
- [5] Kukharenko A. L. Biblioteka VNZ yak sotsialno-komunikatsiinyi tsentr tvorchoho rozvytku i samorealizatsii osobystosti [HEI library as a social and communication center of creative development and personal self-realization]. *Visnyk Kharkiv. derzh. akademii kultury* [Visnyk of the Kharkiv State Academy of Culture]. 2014, vol. 43, pp. 150-157.

- [6] Skachenko O. O., comp., Klyuchko Yu. M., ed. *Obiekty Svitovoi spadshchyny YuNESKO v Ukraini : pamiatka* [*Objects of the World heritage of UNESCO in Ukraine: memorial*]. Kyiv, 2014, 71 p.
- [7] *Perelik elementiv nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy* [*The list of Ukrainian intangible cultural heritage elements*]. Available at: http://uckd.org/index.php?option=com_content&view=article&id=24%3Aperelik-elementiv-spadshchiny-statya&catid=20%3Anematerialna-kult-spadshchyna-menu&Itemid=46&lang=uk (accessed 01.02.16).
- [8] Skachenko O. O., comp. *Petrykivka: malovnychy dyvosvit* [*Petrykivka: picturesque wonderland*]. Kyiv, 2015, 73 p.
- [9] *Pokazhemo svitu riznobarvnu Ukrainu* [*Let's show the world colorful Ukraine*]. Available at: <http://lib.knukim.edu.ua/pokazhemo-svitu-riznobarvnu-ukrainu/> (accessed 01.02.16).
- [10] *Praktykum yak pidgruntia profesiinoho uspikhu* [*Practicum as a basis of professional success*]. Available at: <http://lib.knukim.edu.ua/praktykum-yak-pidgruntia-profesiynogo/> (accessed 01.02.16).
- [11] *Reiestr natsionalnoho pereliku elementiv nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy* [*Registry of the national list of Ukrainian intangible cultural heritage elements*]. Available at: http://uckd.org/index.php?option=com_content&view=article&id=25%3Areestr-statya&catid=20%3Anematerialna-kult-spadshchyna-menu&Itemid=46&lang=uk (accessed 01.02.16).
- [12] Skachenko O. O., author-comp. *Skarby natsii : innovatsiino-osvitnii proekt* [*The treasure of nation: innovative and educational project*]. Kyiv, 2015, 24 slides. Available at: <http://lib.knukim.edu.ua/wp-content/uploads/SKARBI-NACIYI.pdf> (accessed 01.02.16).
- [13] Skachenko O. Skarby natsii [The treasure of nation]. *Kultura i zhyttia*, 2014, no. 17, p. 4.
- [14] *Ukraina hotuietsia popovnyty spadshchynu YuNESKO troma proektamy* [*Ukraine is preparing to replenish UNESCO heritage with three projects*]. Available at: http://www.ukrinform.ua/rubric-iac/1877526-ukrainina-hotue-tsya-popovnyty-spadshchynu-yunesko-troma-proektami_2088188.html (accessed 01.02.16).